

4.11.2024

AUTOMAATTISEN RATKAISUMENETTELYN KÄYTTÖÖNOTTO LIIKENNEVAKUUTUKSEN LAIMINLYÖNTIASIOISSA

1. Automaattinen päätöksenteko liikennevakuutuslakiin perustuvissa laiminlyöntimaksuasioissa

Valtiokonttori tekee vuosittain noin 40 000 liikennevakuutuslakiin perustuvaa laiminlyöntimaksupäätöstä. Tapauskohtaista harkintaa edellyttävät asiat on ohjattu käsittelysäännöillä manuaaliseen käsittelyprosessiin, jolloin automaattisesti ratkaistaviin asioihin ei liity tapauskohtaista harkintaa. Valtaosassa päätöksiä (n. 70 %) määrätään laiminlyöntimaksulle vahvistettu minimimaksu. Tällaisten asioiden yksittäinen käsittely virkamiestyönä ei ole tarkoituksenmukaista eikä mahdollista. Automaation käyttäminen mahdollistaa virkamiestyön keskittämisen sellaisiin asioihin, joissa se on asian laadun, laajuuden ja oikeellisuuden toteutumiseksi tarpeen ja perusteltua.

Laiminlyöntimaksujen määrääminen perustuu lainsäädäntöön. Valtiokonttorissa automaatiassa tapahtuva käsittely ja päätöksenteko tarkoittaa kaavamaisesti ratkaistavissa olevien laiminlyöntimaksuasioden käsittelyä ja ratkaisemista koneellisesti ilman, että virkamies tekee asiassa nimenomaista päätöstä. Valtiokonttori ei käytä oppivaa teknologiaa tai tekoälyä automaattisessa päätöksenteossa tai viranomaiselle kuuluvaa harkintaa edellyttävissä ratkaisuissa.

Automaattinen päätöksenteko laiminlyöntimaksuasioissa perustuu hallintolakiin (434/2003) ja liikennevakuutuslakiin. Lisäksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa (906/2019) säädetään automaattisen päätöksenteon virkavastuusta ja menettelyiden käyttöönoton edellytyksistä. Automaattista päätöksentekomenettelyä koskevat nimenomaiset säännökset ovat tulleet voimaan 1.5.2023 ja niitä sovelletaan 1.11.2024 alkaen lain voimaan tullessa käytössä oleviin automaattisiin päätöksentekomenettelyihin. Hallintolain 53 e §:n 2 momentti tulee voimaan ilman siirtymäaikaa. Siirtymäaika koskee käytössä olevia automaattiseen päätöksentekoon liittyviä menettelyitä oikaisuvaatimuksen automaattisen ratkaisemisen osalta, oikeussuojaedellytystä sekä automaattisesta ratkaisemisesta ilmoittamista päätöksellä.

Henkilötietojen käsittelystä Valtiokonttorissa ja rekisteröidyn oikeuksien käyttämisestä on tarkempia tietoja liikennevakuutuslakiin perustuvien laiminlyöntimaksujen tietosuojaselosteella.

2. Automaattinen päätöksenteko laiminlyöntimaksuasioissa

Laiminlyöntimaksujen määrääminen perustuu liikennevakuutuslakiin. Näissä asioissa Valtiokonttori tekee automaattisia päätöksiä silloin, kun se on lain ja vakiintuneen

4.11.2024

soveltamiskäytännön mukaan mahdollista. Tämä tarkoittaa, että automaattisen päätöksen perusteena ovat aina etukäteen määritellyt säännöt, jotka ovat ohjelmitavissa Valtiokonttorin tietojärjestelmiin ja, että ihminen on käsitellyt harkintaa edellyttävät seikat. Etukäteen määritellyt säännöt perustuvat lain säännöksiin, oikeuskäytäntöön ja vakiintuneeseen soveltamiskäytäntöön. Hallintolain ja tiedonhallintalain säännösten muutokset muuttavat automaattisen päätöksenteon menettelyitä ja Valtiokonttori toteuttaa muutokset lakien siirtymäaikojen puitteissa. Siirtymäajan päättymiseen asti noudatetaan lain voimaan tullessa käytössä ollutta menettelyä.

Nykyiset automaatioissa tehtävät päätökset ja niiden perusta

Laiminlyöntimaksupäätöstä koskeva päätös voidaan tehdä automaatioissa silloin, kun:

- Liikennevakuutuskeskuksen hakemuksella vireille pannussa laiminlyöntimaksuasiassa on lähetetty asiakkaalle kuulemiskirje ja varattu tilaisuus antaa oma selvitys asiassa eikä asiakas vastaa kuulemiskirjeeseen.
 - o Päätös perustuu liikennevakuutuslain 28 §:ään
 - o Automaattinen päätöksentekomenettely on otettu käyttöön 6.3.2017.
 - o Sovelletaan siirtymäajan päättymiseen 31.10.2024 saakka.

3. Käsitelysäännöt ja automaation logiikka

Laiminlyöntimaksuasioissa automaattinen ratkaisumenettely on normi- ja sääntöpohjaista. Tämä tarkoittaa, että automatiikassa voidaan tehdä vain sellainen ratkaisu, joka perustuu lakiin ja joka on ohjeistettu menettelyohjeilla eikä ratkaisu edellytä tapauskohtaista harkintaa. Tämä tarkoittaa myös, että automaattisessa päätöksenteossa ei käytetä sellaista logiikkaa, joka perustuu tekoälysovelluksiin taikka tilastollisiin tai tieteellisiin malleihin.

Käsitelysäännöt on kuvattu käyttöönottopäätöksen liitteessä.

4. Automaattiseen menettelyyn liittyvät suojatoimet

4.1. Yleiset suojatoimet

Asiakasta kuullaan ennen päätöksen tekemistä. Valtiokonttori lähettää asiakkaalle kuulemiskirjeen ja Liikennevakuutuskeskus on lähettänyt kirjeen asiakkaalle jo ennen hakemuksen saapumista Valtiokonttorille ja varannut tilaisuuden antaa oma selvityksensä asiassa. Jos asiakas vastaa Valtiokonttorin kuulemiskirjeeseen kirjallisesti, asia siirretään automaattisesta ratkaisumenettelystä virkamiehen tekemään päätöksentekomenettelyyn.

Päätöksessä kerrotaan asiakkaalle, että kyseinen asia on ratkaistu automaattisesti.

Asiakkaalla on oikeus vaatia oikaisua automaattisesti tehtyyn päätökseen siten kuin hallintolaisissa ja liikennevakuutuslaisissa säädetään. Oikaisuvaatimusohje annetaan päätöksen liitteenä.

4.11.2024

Asiakkaalla on oikeus hakea muutosta valittamalla oikaisupäätöksestä hallinto-oikeuteen. Muutoksenhakuohjeet annetaan päätöksen liitteenä.

4.2. Suojatoimet silloin, kun päätöksen kohteena on lapsi

Automaattisesti annettu päätös voi kohdistua sekä täysivaltaiseen että vajaavaltaiseen henkilöön.

Laiminlyöntimaksun määrittäminen perustuu lakiin ja maksua määrättäessä noudatetaan tasapuolisuuden ja yhdenvertaisuuden periaatetta. Asian käsittely perustuu Traficomille tehtyyn rekisteri-ilmoituksen, väestötietojärjestelmästä saatuihin tietoihin ja asiassa saatuun muuhun selvitykseen (esimerkiksi poliisin valvontailmoitukseen). Maksua määrättäessä ei näin ollen ole merkitystä sillä, onko päätöksenteon kohteena täysivaltainen henkilö tai esimerkiksi lapsi.

Lapsen oikeudet ja vapaudet turvataan Suomessa holhustoimesta annetulla lailla. Hallintolain (434/2003) 14 §:n mukaisesti vajaavaltaisen puolesta puhevaltaa käyttää hänen edunvalvojansa tai huoltajansa. Holhustoimesta annetun lain (442/1999) mukaisesti holhustoimen tarkoituksena on valvoa niiden henkilöiden etua ja oikeutta, jotka eivät esimerkiksi vajaavaltaisuuden ja sairauden vuoksi voi pitää huolta taloudellisista asioistaan. Vajaavaltaisella tarkoitetaan alle 18-vuotiasta henkilöä tai täysi-ikäistä henkilöä, joka on julistettu vajaavaltaiseksi. Alaikäisen (lapsen) edunvalvoja ovat lähtökohtaisesti tämän huoltajat ja täysi-ikäisen kohdalla edunvalvojan määrää tuomioistuimien ja holhousviranomaisen. Edunvalvojan tehtävänä on huolehtia siitä, että lapsen tai muun vajaavaltaisen oikeudet vapaudet ja oikeudet edut tulevat turvatuiksi.

Jos laiminlyöntimaksu esitetään määrättäväksi alaikäiselle, hänen huoltajilleen varataan tilaisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

4.3. Muut suojatoimet

Syrjimättömyyden varmistaminen on kuvattu käsittelysäännöissä.

Valtiokonttorilla on olemassa sekä laadun varmistus- että laadunvalvontaprosessi.

5. Päätöksen perusteena olevat asiakirjat

Liikennevakuutuksen laiminlyöntimaksuasioiden automaattisen ratkaisumenettelyn käsittelysäännöt

Laadunvarmistuksen ja laadunvalvonnan keskeiset toimenpiteet

4.11.2024

6. Käyttöönottopäätös

Automaattinen ratkaisumenettely otettiin käyttöön 6.3.2017.

Jos automaattinen ratkaisumenettely poistetaan käytöstä, Valtiokonttori säilyttää tämän käyttöönottopäätöksen ja sen perusteena olevat asiakirjat vähintään viiden vuoden ajan käytöstä poistamisen jälkeen. Määräaika alkaa poistamista seuraavan vuoden alusta (tiedonhallintalaki 28 d § 3 mom.).

7. Lisätiedot

Lisätietoja automaattisen ratkaisumenettelyn käytöstä Valtiokonttorissa saa osoitteesta kirjaamo@valtiokonttori.fi, 029 550 2000/vaihde.

Valtiokonttori

Sanna Esterinen
Toimialajohtaja

Marjukka Vallioniemi
Johtava lakimies

